

Profecies catalanes dels segles xiv i xv. Assaig bibliogràfic, per PERE BOHIGAS I BALAGUER.

EN ordenar aquestes notes no podem fer-ho amb la seguretat que s'hi continguin totes les profecies existents en manuscrits catalans. Les obres d'aquesta naturalesa es troben sovint copiades en fulles sobreres de mss., i per aquesta raó, i per no tenir un catàleg ben detallat de tots els mss. catalans, sempre és possible que romanguin desconegudes obres d'aquesta mena.

Nosaltres hem arreglat aquestes notes a base principalment de mss. de les biblioteques de Barcelona i Madrid. Demés, hem pogut disposar d'extensos extractes d'un ms. de Carpentras, consagrat exclusivament a obres d'aquesta naturalesa, mercès a l'amabilitat del Sr. Rubió i Balaguer, qui gentilment els posà a la nostra disposició. A ell li devem altres notes de mss. catalans, els quals ens han estat molt útils per a aquest treball.

En les bibliografies i catàlegs de biblioteques de fóra hem trobat — com pot deduir-se d'aquest inventari — molt poques notícies d'obres d'aquest gènere.

Entren dintre el nostre camp moltes obres de l'Arnau de Vilanova i algunes de sant Vicens Ferrer, però com que aquests autors — per la importància que tenen llurs obres des d'altres punts de vista — han d'ésser objecte d'estudis especials, no s'han pres en consideració dins aquest inventari.

L'època de major activitat en aquest gènere fou, com se sap, en la segona meitat del segle XIII i la primera del XIV, en què tants joachemites hi hagué a Itàlia entre els franciscans partidaris de l'observància de la primera regla. Pertanyen a aquest nucli les obres que van incloses en els capítols I-VI d'aquest inventari. Tenim, després, una sèrie relativament considerable de profecies referents al Cisma, època així mateix fecunda en visions apocalíptiques (VII-XI). Ens resta un altre grup més tardà oferint-nos textos — alguns de les darreries del segle XV — els quals, colorits amb llocs comuns dels més freqüents d'aquesta literatura, ens parlen, com si encara tinguessin d'ocórrer, d'esdeveniments polítics que ja han estat consumats (XII-XXI).

L'activitat profètica a Catalunya es comença en la segona meitat del segle XIII.

Arnau de Vilanova és, doncs, una figura primerenca dintre aquesta orientació. Fins a finals del segle xv aquestes idees tingueren partidaris a Catalunya. Del nostre inventari es dedueix que en aquest espai de quasi dos segles aquest corrent profètic no té cap interrupció important perquè poguem veure-hi alguna solució de continuïtat: entre la mort d'Arnau de Vilanova i l'acabament del Cisma d'Occident posseïm una sèrie continuada d'aquesta mena d'obres, essent-ne les més importants una refundició de la *Summa Concordiae*, de Joachim, amb punts de vista de la política aragonesa, i les obres de Peratallada o Rocatallada, qui sense esser català,* es va preocupar especialment de Catalunya, pel que es pot incloure entre els nostres. Després del Cisma tenim — com ja hem dit — ficcions de profecies, que es revesteixen dels tòpics més comuns a aquesta literatura amb l'objecte d'adular el casal regnant.

I. — PROFECIA SOBRE PERE II

1. Bibl. de Catal., ms. 246, f. 11 r.

Diu així : *Sibille prophetie de nono Rege*. «Excitabit regem pauperem de hispanie foribus cui petra constancie dabit nomen et aquile pulla sociabitur illi, qui promotus affectum austrum rugitum dabit ex duplici littore. Protinus autem quasi celerati et inopinato volatu ingredietur insulam ad cuius ingressum canis rapidus exhibit irregressibiliter fremensque dispumabit et cum domum suam viderit desolatam oculos tristis claudet. Tunc effeminabit deus corda gallicorum ut per despectum regem et minjnam gentem percuciat illos ab oriente et meridie et erunt omnes vniuersi eorum complices in rujnam et irritos faciet conatus eorum. Cui regi despecto dabit aprum qui compleat persecuciones in eos et abundare faciet cum tribus capitibus preter primum et dabit illi ut propter agni nomen inmundam et bestialem conterat gentem.»

En el marge posa : «Hec prophetia completa fuit in rege Petro nominato *dels franceses*.»

És difícil datar aquest text, car del rei Pere el Gran se'n fa esment en les profecies molts anys després de la seva mort, com en el n.º vii, de l'època del Cisma, i en el pseudo Arnau de Vilanova. Era creència general que Pere el Gran, pel seu entronc amb la casa d'Alemanya, va ésser la senyal de pròxims misteris esdevenidors profetitzats per Daniel.

II. — VERSOS PROFÈTICS

2. Bibl. Nac. Madrid, ms. 6972. Antiga signatura S. 247, f. 1.

Comencen:
«Exposita sunt tempora predicta prophetiarum
Plebs det per bona opera moras uigiliarum
Errorum introduccio ne fiat uigilare
Clamat ex euangelio et ueritas orare

* Sobre la pàtria de Peratallada vegeu JORDI RUBIÓ en *Estudis Universitaris Catalans*, vii, p. 11, n.º 2; i aquest inventari, p. 29, nota 2.

- Septimo centenario caterve bestialis
Erit plena destruccio sinagoge carnalis...»
- Acaben:* «Si ergo habes oculum ad uidendum que uides
Considera hoc speculum ut detur tibi fides
Futurorum probacio inceptis conprobatur
Dat inceptorum ratio ut cursus impleatur
Opusculum qui legerit istud benedicatur
Et in mente posuerit gratia repleatur.
- Vers. 20 i ss.: Castrum turris et aquilo et uulpis anglicana
Fauebunt cuncti baculo serpente cum griffana
Mai[o]ris franci siculi reges humiliabit
Virtus yspani et pate[r] captiuabit
Pseudo propheta culmine sedis pontificatur
Regnabit ficto lumine in seculo sublimatur
Clerus perdet imperium reptans expoliatus
Cadet in uituperium ut populus fugatus...»

L'obra consta de 112 versos i és un compendi de les idees de Joachim de Fiore. Parla de la dissolució de l'Església, adveniment d'un fals papa, invasions de pagans i barbres en la cristianitat i del començament, després d'aquestes coses, del tercer estat del món, coincidint amb el sisè període de l'Església i amb l'obertura del setè segell de l'Apocalipsis. Serà aquesta època l'era evangèlica.

3. Ms. 490 de la Biblioteca de Catalunya, f. 104 v.

A continuació d'un poema sobre la Casa d'Antequera, sense formar part d'ell, s'hi troben els versos 20-23 i 25-26 d'aquest poema, amb aquestes variants:

«20. Castrum turris et aquila...

23. Virtus christiani baculi et patiet et patrem captiuabit.»

4. Vide n.º 39.

III. — REFUNDICIÓ COMPENDIADA DE LA SUMMA CONCORDIAE VETERIS ET NOVI TESTAMENTI DE JOACHIM*

5. Bibl. Nac. Madrid, n.º 6972, ff. 2 r.-49 v.

f. 2 r. *Incipit*: «[Q]vm non sit nostrum nisi diuina reuelatione seu inspiratione noscere tempora uel momenta que pater in sua posuit potestate possumus tamen ipsius ad adiutorium recurrere ad sola illa que per scalam generacionum seu temporum in testamento ueteri per figuram in nouo autem per misterium concordabiliter gradu consimili possunt nosci.»

f. 49 v. *Explicit*: «Sicut enim consumatis ystorijs ueteris testamenti ut pretactum est et passo unigenito filio dei qui factus est sub lege ut eos qui sub lege eant redimeret

* La *Summa Concordiae veteris et novi testamenti* ha estat publicada a Venècia en 1519. Aquesta edició porta el títol: *Divini vatis Abbatis Joachim Liber Concordiae novi ac veteris Testamenti*. Pels mss. que contenen aquesta obra vegeu DENIFLE en *Archiv für Literatur und Kirchengeschichte*, 1, p. 91. Per les refundicions de la *Summa*, vegeu Id., loc. cit., p. 92.

abuenit tempus resurrectionis in quo multa corpora sanctorum qui dormiuerant suscitata sunt et collecta in unum et in unam turmam fidelium. effusa est illa habundancia pacis que etiam repleta spiritu sancto agnouit que sit beatitudo.»

6. Reial Biblioteca, ms. II, ll. 1.

A continuació d'unes prediccions, falsament atribuïdes a Arnau de Vilanova, hi ha un fragment d'aquesta obra, corresponent a la seva novena distinció.

f. 37. *Comença* : «In predictis verbis danielis ut dixit Job describitur casus regni cecilie et regni francie et regni ecclesie unde sicut regnum graecorum regnum ispanorum per tanto id iam ostenditur et sicut persia tangit ceciliam ita macedonia cataloniam...»

f. 38 v. *Acaba* : «Plaga incredibilis descendetur, confunditur grecia et manus aquile non euadet, angelo pastor reuelabitur qui duobus aquile filijs beneficiet et unum in romanum monarcha in italia constituet et in grecia vnjetur roma, quasi in nichilum in temporibus evenjet in spiritualibus crescet. Pastor pacificus post multam peregrinationem animam deo rediret et miraculis fulgebit in morte in prouincia sua.»

7. *Traducció fragmentària al català d'aquesta refundició.*

Biblioteca munic. de Carpentras, ms. n.º 336, ff. 76 v.-116 v.

Precedeix al text una llista en la que s'hi llegeixen els següents noms de reis : «Rey de França, Rey Anglès, de Castella, de Portugal, Navarra, Ongria, etc.» Sense cap nom propi.

f. 76 v. *Comença* : «Esplegada es la VIII distinció comensam la novena e del vell Testament. En ves la VIII distinció devem entendre e notar com axi com tot lo cors del novell Testament e vell Testament en un temps la hu ab l'altre per concordancia respon, axi per semblant manera en ves ells matexos los VII sagells per concordancia la hu ab l'altre s'enten en tant que les coses, les quals son feytes en lo vell Testament, aquelles vistes en lo meu enteniment demostraran clarament les coses faedores en lo novell Testament, e aço aparra (f. 77 r.) clarament cada hu per son orde.»*

f. 116 r. *Acaba* : «En l'any M.CCCLXVII se començara lo sant passatge, segons lo libre, per lo rey Pere de Ponent, mas d'aquí ha lavors seran stades moltes coses. E es (f. 116 v.) apellat lo libre de que aço es stat treyt *Suma seu breuiloquium* sobre les concordies del novell e del vell Testamen.»

«Finito libro sit laus gloria christo Amen. Qui scripsit scribat semper cum domino vivat. Amen.»

Cita el text llatí d'aquesta refundició i en dona alguns extractes l'obra que en aquest inventari porta els n.º 14 i 15. En fer aquestes cites diu que les treu d'un llibre historiari de la senyora reina. El ms. 6972 de la Biblioteca Nacional de Madrid, que conté el susdit text llatí, és miniaturat i procedeix del fons antic de la Reial Biblioteca. La seva lletra és del segle XIV. Però, tot i reunint aquestes circumstàncies, no podem dir que sigui el mateix manuscrit de la reina, com es dedueix més avall, p. 34, nota 1.

La traducció catalana d'aquesta refundició és fragmentària, estant mancada del

* Cf. Biblioteca Nacional, Madrid, Ms. 6972, f. 21 v. : «Explicit VIIJ distincio. Incipit IX in qua agitur de VIJ sigillis nouj et ueteris testamenti. [Circa IX distincionem est notandum quod sicut totus decursus noui et ueteris testamenti in VIJ tempora ad se inuicem sese per concordiam respondencia distingitur, sic et in VIJ sigilla per concordiam mutuo se cernencia pertinetur ut per ea que facta sunt in ueteri ea que in nono fienda sunt intellecta conspiciantur ut per ordinem claret.]»

començament en el ms. de Carpentras. Comença amb la novena distinció, en la qual es fa aplicació a Catalunya del cap. xi de la profecia de Daniel. A semblança d'Alexandre, rei «poc en persona», venent a Dari, el rei Pere d'Aragó, també «poc en persona», ha estat vencedor dels francesos. Els dos corns del boc, que en la profecia de Daniel indiquen la reina de Meda i el reialme de Pèrsia, aquí indiquen els reis de França i de Sicília. El primer d'aquests corns del boc va ésser el rei Pere el Gran, el qual va unir-se amb la «polla de l'àguila» per a donar principi al misteri d'Occident i va conquistar Sicília. Seguint a Joachim profetitzava el refundidor guerres i calamitats i el sant pasatge pel rei Pere de Ponent. (Vegeu p. 33 nota.)

IV. — TRADUCCIÓ CATALANA DE LES OBRES D'EN ROCATALLADA

8. *Visions*.¹

Biblioteca munic. de Carpentras, ms. 336, ff. 1-56 v.

f. 1. *Comencen* : «Al molt reverent pare en Christ e senyor meu en Guillem de la sancta església de Roma cardenal, yo frare Johan de Rochatallada del orde dels frares menors de la provincia d'equitania... del covent de Auriliats, per manament vostre he scrit la tenor dels notables aveniments a mi en lo carcer apareguts com mils e pus veritats pore recordar.»

f. 50 r. *Acaba* : «Reverent pare e senyor, aquestes coses adonchs per mi dels enemichs esdevenidors en los carcers enteses he abreviades sumariament e collectiva davant scrito (sic), les quals [f. 50 v.]segons manament de vostra senyoria he scrites...»

En un breu pròleg diu Rocatallada que tingué aquestes visions en juliol de 1345, després de la festa de sant Jaume, estant encarcerat en el convent de Sagian. En aquestes visions diu que de la sement de l'emperador Frederic d'Alemanya i del rei Pere el Gran d'Aragó ha de venir l'Antecrist. Frederic de Sicília, fill d'aquell, era ja el quart Antecrist, després del qual n'havien de venir dos més. Frederic havia de perseguir l'Església, afligida de moltes calamitats, en la qual havia d'haver-hi un cisma. El rei de França havia d'apoiar al veritable papa, angelical reparador de l'Església.²

f. 51 r. Comença una nova visió.

«En lo segon sobrevingué a mi ha Tolosa en lo convent dels frares en lo carcer en l'any de nostre Senyor mcccxlvi.»

f. 54 v. *Acaba* : «A proffit de tots los elets axi presents com sdevenidors fins a la fi de tots los setgles Amen.

«Aquestes coses son scrites per mi frare Johan de Rochatayllada... en torn del carcer del sant pere (sic) Clement VI en l'any viii del seu bisbat (en), lo qual carcer

1. El text llatí d'aquestes visions es troba en la Biblioteca Nacional de París, mss. llatins, n.º 2599 (s. xiv) i 3598 (s. xv). Sobre aquestes visions vegeu CAMPERS en *Historisches Jahrbuch*, xv, 796-802. D'aquest text no en coneixem cap edició. CAMPERS, loc. cit., anunciava la publicació d'alguns fragments d'aquesta obra.

2. El pressentiment d'un Cisma el veiem també en el n.º 12 d'aquest catàleg. Aquesta creència — a part de les circumstàncies històriques que en l'època d'aquestes profecies podien fer-la néixer — s'apoiava en el corrent dels joachimites italians que l'havien divulgat molt abans. Vegeu, per ex., Pere Joan Olivi, citat per GRAUER, *Historisches Jahrbuch*, xiii, 108.

es apellat carcer del solda en l'any de la Incarnació de nostre Senyor Jhesuchrist m.cccxlviii, en lo mes de Noembre en la festa de sant Martí a la gloria de Deu Amen, Amen, Amen.»

Protesta de la seva sumissió a l'Església i diu que no es té per profeta així com Isaïes i Jeremies, sinó per un senzill interpretador. Explica una anècdota relativa al nom de Lluís que portava el fill de Pere II de Sicília.

9. *Vademecum in tribulatione*.¹

Biblioteca de Carpentras, ms. 336, ff. 55-75.

f. 55. Dedicatòria del traductor.

«Demanat m'avets molt car frare meu per vostra letra que us trameta alguna cosa escrita treyta dels libres de frare Johan de Rochatayllada, qui son tots en latí, e yo he treballat ha aço qui millor es en lo derrer libre dels seus, que us ho tramet traslladat per mi de lati en romans... E sapiats que'l libre aquest trespasat per mi tramet lo dit frare Johan a un gran amich seu qui es metge e del orde de Sant Francesch e fa-li aytal letra molt gran, la qual no'y fa mester que la hic scriva sino una partida.»

Segueix la lletra que comença:

«Al molt amat per caritat evangelical pare meu en Jhesuchrist frare Pere Perot, mestre en medecina del orde dels freres menors, frare Johan de Rochatayllada, pobre encarcerat, e devot pregador per vos d'aquell matex orde, prenets les coses qui son a esdeuenir aci scrites a laor e a gloria de Jhesu Christ, Senyor nostre, e cuytats-vos de tenir dret camí per anar a la terra celestial.»²

f. 75 r. *Acaba el Vademecum* : «Rebets donchs a gloria de Jhesu Christ aquest llibret per tal que vage ab vos ab les tribulacions sdevenidores a obrir los ulls de la pensa per tal que us pusquau guardar de tants e de tan grans mals de prop sdevenidors, lo qual libret, axi com tots los altres que yo he fets, sotsmet a la correccio de la santa [f. 75 v.] romana sglesia, a gloria de Jhesuchrist e de la sua mare gloriosa Verge Maria e de tots los sants e assenyaldament del baro angelical mossen sant Francesc pare nostre, e a consolacio dels elets simples e humils. Amen.

Ffeneix lo libre qui es appellat ve ab mi en tribulacio.»³

Aquesta obra està dividida en vint intencions, parlant-se en elles de la conversió dels infidels abans de passar tretze anys després de 1357 en què s'escriu l'obra,⁴ de mol-

1. Publicat per Brown en *Fasciculus rerum expectandarum et fugiendarum*, II, p. 496. Ed. London, 1690.

2. L'encapçalament de la lletra en el ms. publicat per Brown ofereix variants : «Johanni (?) dilectissimo patri suo in Christo Jesu Domino nostro fratre (sic) Petro magistro Ordinis fratrum minorum, pauperum incarceratus frater Johannes de Rupescissa ejusdem Ordinis : petita per vos in Avenione de futuris eventibus et per me vobis promissa, cum laude domini nostri Jesu Christi et cum perfecta plenitudine iter rectum ad coelestem patriam praeparate.»

El traductor compendia molt breument aquesta lletra. En l'edició Brown ocupa les pp. 496 i 497, i al·ludeix a altres obres del mateix autor : *De speculis temporum*, *De reserationibus arcanorum Scripturae Sacrae*, *Ostensor quod adesse festinant tempora*, les quals no esmenta el text català. Aquest fa una declaració de la nacionalitat francesa de Rocatallada en referir-se al «nostre Rey ço es de França». Aquest detall no es troba en la lletra de l'edició Brown, però l'ofereix en la sisena distinció.

3. L'explicit del text llatí publicat per Brown no ofereix cap variant important.

4. Aquesta data del text català s'ha d'esmenar. El text publicat en el *Fasciculus rerum expectandarum* diu : «Antequam fluant XIII [annos] ab isto anno Domini, anno mcccclvi quem perfecimus nunc.»

tes calamitats que han de sobrevenir a l'Església i als pobles cristians i de la reducció del luxe de la clerecia i aparició del papa reparador.¹ Aquest papa farà emperador al rei de França «contra la costuma de la elecció qui's solia fer en Alemanya, al qual [emperador francès] Deus sotsmetra tot lo mon».² El mateix papa destruirà a Itàlia la discòrdia de güelfs i gibelins i posarà un rei a Sicília que conquerirà Jerusalem i es farà fratre menor, deixant un fill que serà rei de Lombardia. Hi hauran terratrèmols i calamitats en moltes parts d'Europa, i tot això serà abans de 1370, i després d'aquest any el món començarà a ésser reparat, succeint-se un milenari de pau.

V. — VISIÓ A TRÍPOLI EN 1347

10. Ms. de Carpentras, n.º 336, ff. 75 v.-76 v.

La visió és la següent: Un monjo de Cistell diu missa, i després de la consagració s'apareix una mà que escriu la profecia que diu: «Lo cedre molt alt del munt de Liban sera tallat e Tripol en breu sera destroit e Saturn ensemps sera pres, sera posat a guayt a Jupiter, e la rata pinyada en qual sera lo duch blanch; entre xxv anys sera una fe, vendra una gent sens cap, fort cas s'esdevendra en los clergues, la naveta de sant Pere sofferra gran tempestat...»

Diu més avall (f. 76 r.): «E quant lo polli bestial haura complits .iiii. septanaris d'anys crexera lo foch, cremant e destrohint, entro que la Rata pinyada destroira les mosques d'Espanya e sotsmetra a si Affrica e esclafara lo cap de la bestia e pendra la senyoria general del mon, ço es l'imperi...»

Acaba (f. 76 v.): «Seran hoy (?) desde Antechrist novelles, donchs vellats.»

Aquesta visió és la mateixa que va glossar l'infant Pere d'Aragó. Amb tot i això, aquest la data en 1297. Com que la visió llatina glossada per l'infant i la traducció catalana de Carpentras presenten variants importants, hem de creure o que el text català és una traducció alterada, o bé que aquesta traducció ha estat feta damunt d'una refundició llatina, diferent de la versió coneguda per l'infant Pere.³

1. BROWN, II, p. 501. En el text llatí diu En Rocatallada que ha tractat d'aquest reparador en altres obres «sicet in comentario meo Prophetici libri horoscopi, et duobus commentariis super librum tabularum Dei ad illum (sic), ac in commentario meo libri prophetici de summis Pontificibus, qui incipit *Ascende Calve*, et in *commentario canonis*, qui incipit *Ad alta vocaris* ... et in quatuor libris de *speculis temporum et reserationibus arcanorum Scripturae Sacrae* et in tribus libris [...] *rugitus muti ante faciem miserentis Dei pro apertione forti luminis tertii status generalis orbis ad reparandum mundum* ... et in *commentario quod edidi super librum Ambrosii Merlini vatis Britanniae* ... et demum in libro prefato qui incipit *Ostensor quod adesse festinant tempora*...»

2. La idea d'aquest sant emperador francès prové d'una interpretació especial de la profecia de Metodi, divulgada a França. Vegeu GRAUER, *Histor. Jahrb.*, XIII, 106, *passim*.

3. El text glossat per l'infant Pere diu així: «Cedrus alta liban succindetur et tripollis in breui destruetur et aconciptur et maris saturnum superavit et saturnus insidiabitur joui et vespertilio fugavit eum et postea infra xv anno erit vnus deus et vna fides et alter deus euanescet, filij israel a captiuitate liberabuntur et gens quedam que uocatur sine capite ueniet ve tunc clero et tote christianitate nauicula petri jactabitur in ualidimis fluctibus que euadet et durabit in fine dierum. In mundo erunt multa prelia et strages magna et fames ualida et hominum mortalitas et plures regnorum mutaciones et terra barbarorum conuertetur ordines mendicancium et alie secte quam plures anichilabuntur et bestia occiden-

VI. — PROFECIES DE L'INFANT PERE¹11. *Revelacions.*

Comencen : «Anno ab incarnatione domini millesimo ccc^olxv^o precepta reuelaciones et inspiraciones que sequuntur facte sunt a domino nostro ihesuchristo fratri petro de Aragonia ordinis fratrum minorum et manifestate michi fratri Raymundo de sarriano eiusdem ordinis socio et confessori suo die dominica vigilia epiphanie...»

Acaba : «Afffuit sibi angelus dei perlucidus dicens sibi : Hec sunt uerba que frater petrus de aragonia habet declarare et exprimere summo pontifici cuj nunc ipsa uerba diriguntur a domino ihesuchristo cuj sit honor et gloria in secula seculorum, Amen.»²

Aquestes revelacions foren redactades pel confessor de l'infant Pere, frare Raimond de Sarrià. Un àngel i sant Joan Evangelista ordenen a l'infant que es presenti a Avinyó davant del papa i l'exhorti a tornar a Roma, comminant-lo amb severes càstigs si no compleix aquest manament.

En el ms. segueix el sermó català que l'infant va fer davant del papa en comunicar-li l'anterior revelació.

«Hec sunt uerba que fuerunt dicta summo pontifici per dictum fratrem Petrum iuxta reuelaciones superius exitatas in ciuitate auinione eciam fuerunt sibi per ipsum fratrem presentata in quodam quaterno papireo die dominica ante festum ascensionis anno predicto.»

Segueixen unes paraules de l'Apocalipsi, lema del discurs, i després aquest en català, que comença : «Per declaracio de les paraules reuelades e declarades per l'esperit ihesuchrist mijaçan los apostols sans e beneys sent Pere e sent Paul e sent Johan euangelista e l'angel de Deu a mj indigne, maluat e pecador frayre Pere d'Aragon...»

Acaba : «E ço que aci es contengut de totes les sgleyes ab les altres coses grans meruelloses e profitoses que apres d'aço se deuen seguir si les primeres son fetes la gracia e benediccio d'aquell obrant e faent que ab lo pare e ab l'esperit viu e regna sens fi, amen. Cui honor et gloria in secula seculorum Amen.»

Amenaga al papa amb severíssimes penes si no torna a Roma. Segueix, després, una altra visió dels mateixos apòstols, reproduint-se les pròpies amenaces, i comença : «Après d'aço, sant pare, constituït en lo camí...»³

talis et leo orientalis uniuersum mundum subjugabunt et pax erit in toto orbe terrarum... Tunc passagium ecclesie erit ab omnibus fidelibus ultra aquas congregatum ad terram sanctam ... Ergo dicit uigilate Joa- quim-venient dies in quibus gallici gallicos interficient.» (*Estudios Franciscanos*, xv, 62.)

1. Aquestes profecies es troben en l'Arxiu del Vaticà, armari 54, *De Schismate*, vol. xvii, foli ant. del cxxiv-cliv, mod. del 119-149. Han estat publicades pel P. ANTONI M.^a DE BARCELONA en *Estudios Franciscanos*, acompanyades d'un estudi inacabat sobre l'infant Pere, en els volums xi, p. 132; xii, pp. 129 i següents; xiii, p. 204 ss.; xiv, p. 205 ss.; xv, p. 58 ss. Sobre aquest personatge vegeu, demés, RUBIÓ I LLUCH, *Documents per l'Historia de la cultura catalana migeval*, II, pp. 213, 214, 218, corresponents als documents cccxv, cccxvi i cccxx. En el tercer d'aquests documents l'infant Joan demana trasllat d'una profecia que havia fet l'infant Pere. Sobre aquest personatge, vegeu, també, *Archivium franciscanum historicum*, II, citat per Rubió i Lluch, l. c., p. 214, nota.

2. *Est. Franc.*, xiii, 210 ss.

3. *Id.*, *id.*, xiv, 205 ss.

Ve a continuació un al·legat provant la veracitat de l'encàrrec diví, manifestat en les anteriors revelacions, i la necessitat que el sant Pare compleixi el que ha estat ordenat per elles.

Comença : «Hec autem que sequuntur fuerunt tradita per ipsum fratrem Petrum confessori Pape et alijs quibus, per summum pontificem fuit commissa examinatio predictarum reuelacionum.»

Acaba : «Hec autem omnia suprascripta et scribenda dicta et dicenda dico cum humili reuerencia cum debita quam deuota sub correccione et examine sanctissimj ac beatissimj domini nostri Pape et sedis apostolice et eciam correccione dominj confessoris Pape et aliorum magistrorum qui sunt ad hoc examinandum a domino nostro deputatj.»

12. *Altres revelacions.*

Comencen : «Hec sunt revelaciones facte michi jndigno fratri Petro de Aragonia de ordine minorum postquam sum hic in Auinione ut secuntur per ordinem.»

Acaben : «Hec sunt dicta ad gloriam Dei et ad testimonium veritatis et ad informationem domini nostri et omnium illorum qui ex ordinacione apostolica et ad examinandas reuelaciones que facte sunt michi a domino sunt deputati. Sit finis Amen.»

Es relaten sis visions tingudes entre els dies 24 de maig i 29 d'agost de l'any 1345. La primera la tingué el dia que entrà l'emperador romà a Avinyó i va ser-li revelat que el papa Climent V aniria a Roma. La segona revelació, semblant a la primera, va esser abans que l'emperador sortís d'Avinyó. La tercera va tenir lloc en la vigília de sant Joan i va veure l'infant la fesomia dels apòstols sant Pere i sant Pau. En la quarta se li apareix sant Pau i li diu que convé que el papa vagi a Roma. La cinquena va verificar-se per la degollació de sant Joan Baptista, i la sisena un divendres abans de la missa conventual : va veure el papa contemplant un crucifix, a la dreta hi tenia sant Joan evangelista i a l'esquerra l'àngel. El crucifix somreia mirant al papa.¹

Segueix a continuació² : «Cum secundam reuelacionem michi indigno facta Barchinone post examinacionem que modo fit non restat aliud...»

Diu l'infant Pere que si el papa no va a Roma serà vilipendiat com Saul, Jeroboan i Herodes, després de la qual cosa es seguirà un Cisma.³

13. *Interpretació d'una profecia d'un frare de Cistell.*⁴

«Anno dominj millesimo cc^oxcvii^o facta est quedam visio mirabilis in claustro Cisterciensium, quidam monachus dixit missam coram suo abbate et vno ministro presente et sit (?) post ablucionem misse apparuit quedam manus in altari super corporali in quo predictum (sic) monachus corpus Domini confecerat et sequitur descriptio dicte manus.»

Segueix la visió,⁵ i després la

«Exposicio de la visió damunt dita. Cedrus alta libanj succinditur etc. Aquest cedre, arbre alt, es en lo mont de liba, es la humilitat de santa mare sglesya, la qual fou tallada e caygue per superbia quant en temps de papa Nicholau terç fo exaltada en los Cardenals...»

1. *Est. Franc.*, xv, 58.

2. *Id.*, *id.*, pàg. 60.

3. Vegeu pàg. 28 nota 2.

4. *Est. Franc.*, xv, 61.

5. Vegeu pàg. 30, nota 3.

Acaba : «En aquella gran tranquil·litat diu que seran hordes noues o coses nouelles de antichrist en l'auangeli de sant March dient : *Omnibus dico uigilate et sit finis Amen*.

»Totes aquestes coses sien dites sots reuerencia del secret diuinal e correccio de la santa mare eglesia.»

En la interpretació esmenta l'infant Pere a Merlí, Joachim i Rocatallada. Aquesta interpretació s'escrigué en 1373 i parla de Pere el Cerimoniós, del rei d'Anglaterra i dels reis Pere I i Enric II de Castella. Aquest país reconquerirà i convertirà totes les terres d'infidels. El fill de perdició ocasionarà molts mals a l'Església i Jerusalem serà recuperada pels cristians.*

VII. — DECLARACIÓ EN FAVOR D'URBÀ VI

14. Biblioteca del Palau (Barcelona), ms. n.º 15, ff. 67 r.-75 r.

f. 67 r. *Incipit* : «Molt alt senyor e molt excel·lent princep. Senyor ab aquella major reuerencia que puc reduc a memorja a la uostra gran altea com lo jorn dels apostols Sjmme e Judes foren complits vii. anys per manament de la uostra gran senyorja pose dauant la uostra presència e de la senyora reyna, a qui deus perdo, e present micer Ramon Ceruera, xi. conclusions ladoncs en lo mon esdeuenjdores, e aquelles proue per los dits de la sancta scriptura e de molts doctors e d'altres persones que de les coses esdeuenjdores han parlat, entre les quals, senyor, era la .iiii^a. que pape gregorj derrer ladonchs regnant djns breus anys partjrja d'Aujnyo e mudarja la cort en Roma e apres temps que seria en Roma morrja e apres de la sua mort successiuament serien elegits dos en sobjra grau apostoljcal, la i canonjcament e l'altre mal e contra orda de dret e regnarjen ensemps e per mjlls aprouar aquestes coses ensenyan .i. qüestio determenada per mestre A. de uylanoua, la qual auja endregada als frares de Scala Deu de la orde de cartutxa en la qual demostraue e prouaua per moltes actorjtats de la sancta scriptura e especialment per i test en Danjel en lo xii capitol qui dju : *Tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abhominatio in desolationem dies m.cccxc*, que la trjbulacio de antichrist *id est* antichrist mjstich deuja començar ans que fos finjt l'any de la natiujtat de Jhesu Christ m.cccLxxix.»

Explicit, f. 75 r. «Totes les coses, senyor, damunt dites de les scriptures que he trobades he aquelles he recitades ab correccio e esmena de la sancta esgleya e uostra e de uostro gran consell, ab condicio que si res hi ha contre ueritat de la scriptura ne que sia contre bones costumes tot ho he per null e per reuocat.»

Segueixen aquestes paraules llatines : «Non exaltabitur verus sol, id est, christus, sol justicie jn joue quo usque ceciderjnt saturnjnj. Saturnus est alcior planeta omnjum planetarum et signjficat majores prelatos ecclesje qui corrumpent statu suo antequam reformatio mundj venjat, id est, verus papa.»

15. Reial Biblioteca de Madrid, ms. II, ll. I, ff. 39 r.-48 r.

És una còpia idèntica a la del número anterior. Al final hi segueixen aquestes paraules llatines :

f. 48 r. «Pullus aqujle paruus conseruabitur sub dracone, succedet jn hijs jn quj-

* El tòpic del rei que ha de convertir els infidels i recobrar Terra Santa es va divulgar a Occident amb la Profecia de Metodi. Vegeu GRAUER, loc. cit.

bus pater suus succedere debebat, contemnetur ab omnibus papa, defendet eum in tempore, inducet eum in romam, subjugabit totam ytaliam de quo gemescet quallica nascio.

«Annis millesimjs ccc.^{is} nonaginta sub annjs nouem additis insurget aquila grandes, terremotus erunt contastina, cadent et equj de marmore facti, papa cito morjtur, regnabit vbique sesar sub quo cessabit onerjs vanaglorje clerj.»

Aquesta declaració és l'obra d'un urbanista que vol influir en l'esperit del rei perquè es decanti de la part del papa romà en la qüestió del Cisma. Per aconseguir-ho acumula una gran quantitat d'autoritats profètiques que, segons ell, vénen a demostrar que el veritable papa és el primer elegit, les quals són tretes de sant Policarpi, diaca, d'una postilla a l'oracle de Ciril feta per Rocatallada — «qui es mes scriptura que la meytat de la bjblija» — llibre *De summjs pontificibus* de Merli, d'Oròscop, de Ciril que «feu i libre dels sants pares lo qual es de letra fort antiga en lo monestir de Massella», de santa Hildegardis i d'un llibre historiat de la reina que, pels extractes — relativament extensos — que fa d'ell, resulta ésser una refundició de la *Summa Concordiae novi et veteris Testamenti* (n.º 5 i 6 d'aquest inventari).¹

L'autor d'aquesta declaració dedica, també, atenció preferent a les coses de Sicília, la qual ha de tornar a la Casa d'Aragó, i és el temps en què ell escriu el moment oportú per a efectuar aquesta empresa, per la divisió existent entre el papa i la seva enemiga la reina de Nàpols,² i perquè Sicília es troba sense rei i amb la gent dividida.³ Demés, la filla del rei difunt és per casar i no creu que s'efectuï el casament que se li prepara amb el fill del duc de Milà. Potser per arreglar el cas de Sicília en un sentit favorable al rei d'Aragó convindria que l'agutzil del rei tallés el cap a un gran home.⁴ Aquesta decla-

1. El ms. 6972 de la Bibl. Nac. de Madrid no és segurament el mateix exemplar de la reina — anc que pogués ésser-ho per la seva lletra, sigui historiat i procedeixi del fons antic de la Reial Biblioteca — car li falta una ratlla que es troba precisament en un dels extractes que d'ell fa la Declaració urbanista de què parlem:

Ms. xv de l'Arxiu del Palau (f. 69 r.): «In regno Cicilie fuerunt .iiii. scilicet; Rex fredericus, Rex Petrus et Rex Ludoujous qui nunc est. Unde si rex petrus qui nunc est in aragonjam uel rex ledouicus (sic) qui nunc est in cicilia (est) erit ille rex undecimus sua tempora reuelabunt.»

Ms. 6972, Bibl. Nac. Madrid, f. 68 v.: «In regno sicilie fuerunt tres, scilicet: Rex fridericus, Rex petrus et Rex lodouicus qui nunc est. Erit ille xij.^{us} Rex sua tempora reuelabunt.»

Entre les dues versions hi ha altres variants d'importància.

2. Com se sap, la reina Joana I de Nàpols era enemiga del papa Urbà VI, i va donar alberg als cardenals perquè elegissin a un altre papa, causa immediata del Cisma.

3. A la mort de Lluís de Sicília Pere el Cerimoniós va voler anexionar aquesta illa al seu regne, en virtut del testament d'aquell darrer rei que prohibia la successió a les fembres. En la illa no hi va haver unanimitat de parers sobre el vertader successor, i va formar-se un partit de la reina, el qual prestava ajut a la filla del rei difunt, la qual, aleshores, comptava catorze anys.

4. Tenint el comte Artal d'Alagó en son poder a la reina Maria de Sicília, va concertar casar-la amb Joan Galeaço, comte de Virtuts, nebot del senyor de Milà Bernabó. Pel juny de 1379 havia armat una flota el comte de Virtuts per a desembarcar a Sicília molta gent. El rei Pere, que ho va saber, va fer armar a Gilabert de Cruylles amb cinc galeres que varen enfonsar l'armada preparada per Joan Galeaço. Aquest desastre va evitar el casament d'aquell comte amb Maria de Sicília. Segurament que Artal d'Alagó, que afavoria aquest projecte, era el gran home a qui se li havia de tallar el cap per menar a bona fi l'assumpte de Sicília, segons l'autor de la Declaració.

ració va esser feta, doncs, abans de 1390, any del casament de la reina Maria de Sicília amb l'infant Martí, fill de Martí l'Humà, vivint encara Pere el Cerimoniós. És molt possible, també, que la present declaració s'hagués fet abans de 1381, any en què el rei Pere va convocar una reunió de corts a Saragossa per resoldre la qüestió del Cisma,¹ durant el qual temps Maria de Sicília es trobava a Itàlia en poder de Guillem Ramon de Moncada, comte d'Aosta, el qual l'havia raptada del poder d'Artal d'Alagó en 1379. En aquesta declaració es fa referència a una Bíblia en francès que tenia el rei.

VIII. — REVELACIONS DE SANT FRANCESC

16. Barcelona. Arxiu del Palau, ms. 15, ff. 75 v.-76 v.

f. 75 v. *Incipit* : «Hec que secuntur fuerunt reuelata beato francischo in monte aluernje.»

f. 76 v. *Explicit* : «xviii.^m est quod per istas tribulaciones predictas habet sic purgarj populus Dej usque ad mortem predictj mjtici antichristj.»

Aquest text és incomplet. Comença per la vuitena revelació, que diu així : «Octauum notabile est quod reperi ibidem vbi premissa scripsi, scilicet jn sacro Monte Aluernje quod beatus pater noster Franciscus secrete reuelaujt fratrj leonj, adhuc ujuens et eciam quibusdam socijs sujs...»

Profetitzava que el rei d'Aragó, descendent de l'emperador d'Alemanya, serà emperador de Roma, el qual perseguirà els frares menors observants de la primera regla i donarà la seva obediència al fals papa. Vindrà una persecució eclesiàstica que durarà tres anys, després de la qual l'Església tornarà al primitiu estat de puresa, gràcies al papa i a l'emperador reparadors. L'Ordre de frares menors tornarà a la primitiva regla.

IX. — PROFECIES DEL TEMPS DE JOAN

17. *Profecia atribuïda a Eximeniç.*

Arx. Cor. Aragó. Reg. 1962, f. 3.²

És una carta de 17 de novembre de 1391 dirigida pel rei Joan I a Pere d'Artés, en la que el rei manifesta que ha sentit dir que fra Francesc Eximeniç, «qui a vegades s'entremet del art de astronomia», deia que no passaria l'any 1400 sense finir totes les monarquies cristianes del món, menys la de França.

Eximeniç s'excusà al rei, negant haver fet la profecia que se li atribuïa. En la carta del rei acceptant aquestes excuses (12 desembre del mateix any), s'hi diu el següent, d'interès per nosaltres : «E aço que's contenen en la dita vostra letra que'l cardinal d'Albana e frare Johan de Rochasist havien scrit a nostre pare, a qui Deus perdo, com se devia seguir en aquest centenar que la monarquia se sperava a la casa d'Aragó,

1. El pròxim concili de què parla l'autor de la Declaració, deuen esser aquestes corts especialment convocades per a resoldre el cas del Cisma, encara que una volta reunides no es varen preocupar gaire d'aquest important problema.

2. Vegeu COROLEU, *Documents històrics del s. xiv*, p. 134; RUBIÓ, *Documents*, I, ps. 372-3.

vos responem que be ha un any en l'archiu nos trobam aço, empero no y havem dada ni donam fe, ans tota vegada lo havem comanat e ho coman en les mans de Deus e que el que n'ordon a sa volentat».¹

En acusar a l'Eximeniç d'haver fet una profecia, no es podien referir els denunciants al cap. 466 del *Regiment de Prínceps* en la forma actual, car en ell es limita a exposar el que aleshores es deia, i en els capítols següents el nostre autor tracta de desmentir-ho rotundament, afirmant amb tota claredat que ell no creia en aquestes coses i molt menys en què les monarquies haguessin d'acabar-se en 1400, i que fos la de França l'única que hagués de romandre passat aquest any.

Heu's aquí els títols dels capítols destinats a impugnar les profecies que exposa en el cap. 466.²

Cap. CCCCLXVII. «Com ço que recita lo capítol precedent e posa sentenciant-ho sobre les coses esdevenidores en los voluntaris fets dels homens e assignant-hi temps cert sens diuinal reuelacio o autentica probacio de la sancta scriptura es cosa presumptuosa e contra consell e still de jesucrist e cosa fort folia e perillosa.»

Cap. CCCCLXVIII. «Que la seu papal james no sera mudada fora roma ne l'imperi sera en hierusalem.»

Cap. CCCCLXIX. «Que nos dega fer general conuersio dels infeels ans del temps de antecrist final.»

Una de les proves que addueix l'Eximeniç contra aquesta creença és que «de fet som prop del temps per aquests assignat a la dita conuersio que dien esdeuenidora, car no'y havem pus de huyt o de nou anys ara que comptam m.cccxci, e empero la secta de mahomet es pus fort que james no feu e pus estesa en orient e continuament si esten mes e mes».

Cap. CCCCLXX. «Que no es legut a negu tirar los juheus ne altres infeels a la fe crestiana per força.»

Cap. CCCCLXXI. «Com reyal potestat durara fins a la fi del mon.»

Cap. CCCCLXXII. «Qui aporta a aquest mateix proposit altres raons.»

Cap. CCCCLXXIII. «Que ço que lo dit capítol posa del rey de França ne dels religiosos no ha neguna fermetat com no sia prouat per ell per neguna via.»

En aquest capítol diu Eximeniç que «si seruey fet a la sancta esgleya en temps passat merex al dit regne longa durada, raonable cosa es, salua tostemps la ordinació diuinal que los altres regnes qui han molt fet per la sancta fe catholica e pugnat contra los infeels degen durar e pugnar (sic) en maior stament que no son, axi com es lo regne d'arago e de Castella e d'ongria qui tanta terra han tolta als infeels».

I acaba : «De les altres coses que diu [el cap. 466] qui serien longues de recomptar dich en summa que com no hagen negun fonament de la scriptura ne dels sancts doctors *què pens que tot son fantasies* e dits de mal recapte als quals no deu esser dada neguna creença. E per tal los he volguts a mon proposit posar e encerquar en aquest libre car se que son molt publicats per lo mon e molts los creen axi com si era euangeli. Donchs per tal que negun no'y do fe ne'y sia enganat per tal repetesch altra vegada e dich que los dits lurs en lo dit capítol de CCCCLXVI recitats, e'ls damunt impugnats a mon juy

1. RUBÍO, *loc. cit.*, p. 373,

2. Ed. de Valencia de 1484, per Lambert Palmart.

no son de neguna creença ans contenen moltes fatuitats, monçonegues, falsies e oradures».

Sembla estrany que en el mateix any que Eximeniç impugnava tan valentment les profecies aleshores circulants, ell, pel seu compte, n'hagués fet una de nova. Això ens fa sospitar que podien ésser veritat les seves excuses al rei. És clar que sempre pot creure's d'un esperit vacil·lant, i més en la confusa època del Cisma, un canvi radical d'opinió, si més no, per fer content al rei.

Ha de remarcar-se que entre les autoritats que ell cita per confondre als autors de falses profecies, hi ha Metodi i Ciril, dels quals tant de partit en varen treure els contemporanis d'Eximeniç dedicats a fer profecies.

18. *Profecies de Pere de Lena*, paborde de Menorca, sobre la casa d'Aragó.¹

19. *Revelacions de Pere Alerig*, prevere de sant Pere Pescador.²

D'aquestes dues profecies només en podem saber la seva existència en el segle XIV, confirmada per dos documents publicats per Coroleu, i citats pel Sr. Rubió i Lluch.

20. *Complanta d'un astròleg*.³

Profetitza la caiguda de totes les monarquies del món i del poder temporal del papa abans de 1400. Està escrita en prosa rítmica.

21. *Predicció astrològica*.

Anuncia per a l'any 1427 el juí final. La data de la seva composició és difícil de precisar.

X. — VIDA D'ANTECRIST

22. Ms. de Carpentras, n.º 336, ff. 156-183.

Comença, f. 156 : «Sots la apparicio del vi.º segell parlant Estromachius in *Epístola ad zozimam* diu que deuen ésser moltes meravelles generals mes que en les hubertures dels altres precedents dessa.»

Vindran guerres, cismes, divisions, relaxació en l'església i un papa reparador qui, amb un emperador, farà el passatge a Terra Santa.

f. 169 v. «Segueix-se lo vi.º tractat de aquest deen libre que tracta del juy final e de les penes dels dampnats.»

Aquest tractat és semblant a qualsevol tractat moral de la seva època.

f. 180 v. Segueix el setè tractat sense interès per nosaltres. Parla de la benaventurança.

f. 183 v. «Aci es acabat lo seten tractat de aquest libre de la vida de Antechrist. Deo gracias.»

El ms. de Carpentras només conté que els tractats 5, 6 i 7 del desè llibre d'aquesta obra. Aquesta té poc interès per nosaltres, per sortir-se quasi del tot dels temes habituals de les profecies. En exposar les meravelles de la fi del món esmenta a Metodi, Joachim i Rochatallada. El seu estil recorda el d'Eximeniç.

1. Vegeu COROLEU, *Documents històrics del s. xiv*, 125. Cf. RUBIÓ I LLUCH, *Documents*, I, 378.

2. COROLEU, l. c., p. 134; RUBIÓ, l. c., p. 378. Vegeu, també del mateix, p. 280 nota, on es fa referència a una altra profecia, sense nomenar l'autor ni indicar el contingut.

3. Aquesta obra i la del n.º 21 varen ésser publicades per A. BALAGUER I MERINO en la revista *La Renaixensa*, vi, n.ºs 19 i 20, p. 281 ss. Les va extreure de l'Arxiu Municipal.

XI. — PROFECIES DE TURMEDA¹A. *Profecies de 1405 o 1407.*²

23. Bibl. de Catalunya, ms. 490, f. 100 r. (D')

«Así comensa lo dictat lo quall frare entelm turmeda ha fet en l'any m.ccccvii de les coses quj han a uenjr segons algunes profacies e dits de strolechs parlant del fet de la sglezia e dels regidors de aquella e dels princeps e senyors en lurs terres e proujncies e jlles e de asso que s'ha sdeuenjr en elles. Prohemi:

Les prometences
e grans sentences
quj reuelades
fforen possades
pels grans profetes
e les tempestes
veig que s'acosten...»

«Así fineix lo prohemi e comensa de la sglezia e d'asso quj s'ha sdeuenir en ella e als seus regidors:

Abandonada
vituperada
sera l'esposa
quj blanca rosa
era nomnada...»
«Sera passada
la llur tempesta
puys faran festa
bella e gaya
ffins a deu playa
que alre sia.
Peraules closes
sensa les gloses
no son entesses
per ço represes
son a uaguades.

Acaba:

Aci acaba fra entelm turmeda, deo gratias.»

Contenen la mateixa profecia els següents mss.

24. Universitat de Catània, ms. Vent. 92 (V).

1. MONFAR en la *Historia de los condes de Urgel*, II, p. 453 (*Colección de Doc. ined. del Arch. gral. de la Corona de Aragón*, x), parla de la confiança que la comtessa d'Urgell volia posar en son fill Jaume d'Urgell, retraient-li les profecies de fra Anselm Turmeda, Rocatallada, Joachim, Merli, una Casandra «y otros que habian compuesto ciertas poesias y las llamaban profecias... decian cien mil disparates con términos y frases ambigüas y ambiguas, a imitación del oráculo de Apolo.

2. L'obscuritat de l'obra no permet datar-la amb seguretat.

25. Biblioteca de l'Escorial, ms. N-I-13, ff. 43-47 (E).

26. Biblioteca de Catalunya, ms. 485, f. 298 v. (D).

Comença : «Profecies que frare encelm turmeda feu en el any 1405 en tunjs de barberja, ço es de algunes coses esdeuenjdores:

Acaba:

Les prometences
e greus sentencjes
quj reuelades
fforen possades
pels grans profetes...»
«Sera passada
la lur tenpesta
puys faran festa
bella e gaya
ffjns a deus playa
que alrre sia.
Amen.»

En lletra diferent : «any 1405».

El ms. de l'Escorial ha estat publicat pel Sr. Bordoy-Torrents.¹ A base d'aquest ms. i el *D* va publicar el Sr. Alòs la seva edició d'aquestes profecies en la *Revue Hispanique*.² A. Raimondi ha donat a conèixer el text del ms. de Catània completant-lo amb els dos anteriors.³ No ha estat encara aprofitat mai per cap edició el ms. *D'*.

El text del ms. *D'* és molt millor que els de *E* i *D*. Els mss. *D'*, *V* i *E* formen una família i aclareixen moltes lliçons obscures de *D*.⁴ *D'*, *E* i *V* daten la profecia en 1407; *D* la data en 1405. *D'* i *V* són parents molt pròxims i els millors mss. que contenen aquesta obra, de tal manera, que tindran de constituir la base de l'edició definitiva d'aquestes Profecies de Turmeda. El contingut d'elles és molt fosc.

B. Profecies de 1406.

27. Biblioteca de Catalunya, ms. 490, f. 101 r.

Comença : «Altres ordjnacio o profecia del dit frare entelm turmeda:

Acaba:

No crech pas
que traspas
la ventura
si tant dura
quant vanjr
mon albir...»
«Aquest dit

1. *Revista ibero-americana de ciencias eclesiásticas* (Madrid, 1901), I. No hem pogut veure aquest exemplar.

2. Vol. xxiv, pp. 480-496.

3. *En Archivio storico per la Sicilia Orientale*, Catània, XI, pp. 231-258. Cf. nota de J. R. [UBRÓ] B. [ALAGUER] en *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* (1913-1914), pp. 771-772. R. proposa diverses esmenes al text publicat per RAIMONDI.

4. *Estudis Universitaris Catalans*, vol. ix, p. 173, nota 2.

fou scrit
l'any sisse
mes sete
jus en tunjs
barborja per mj
abdala
sens falla.»

Aquestes profecies són encara més fosques que les anteriors. No les conté cap altre manuscrit.¹

C. *Profecia de l'Ase*.²

28. Biblioteca de Carpentras, ms. 336, ff. 188-192.

ff. 192-200. *Declaració de la Profecia de l'Ase*.

D. *Cobles de profecies de fra Encelm*.

29. Biblioteca de Carpentras, ms. 336, f. 200.

XII. — PROFECIA D'UN FRARE DE CISTELL

30. Biblioteca de Catalunya, ms. 490, f. 65 r.

«Profecia feta per fra Johan de la orda de cistell en valencia.»

Comença : «Les coses que's seguexen mjraculosament han esser demostrades en lo temps e anys de part desus scrits contenguts segons consta per relacio feta a fra Johan de la orda de cistell e per ell declarades per la forma seguent...»

Segueix la profecia anunciant desgràcies i la dispersió de la cort romana entre els anys 1440 i 1445, en què apareixerà Antecrist. Abans d'aquest temps vindrà l'emperador heretge i un papa angelical destruirà el seu poder «e apres sera fet tantost .i. corral e .i. pastor.»

En lletra diferent, però de la mateixa època, està escrit al peu de la pàgina : «*No es stat ver et ideo credo in Deo, etc.*»

Aquesta profecia és una imitació del *Vademecum in tribulatione* de Rocatallada.

XIII. — PREDICCIONS APÒCRIFES D'ARNAU DE VILANOVA

31. *Text llatí* : «*Oppus magistri Arnaldi de villanova.*»

Biblioteca de Catalunya, ms. 490, ff. 102 v.-103 v.

f. 102 v. *Comença* : «Ego Arnaldus de Villanova de mandato illustrissimj regis Petrj, rex arragonum, laborauj et jnuestigauj jn diuersis scripturjs videlicet anno m.ccc lxxvii³ et cum jam dictus serenissimus per se ipsum legisset varios libros, scilicet abbatis

1. Han estat publicades en *Estudis Universitaris Catalans*, vol. ix, pp. 173-181.

2. Aquest text i el següent han estat publicats per JORDI RUBIÓ I BALAGUER, *Estudis Universitaris Catalans*, vii, pp. 9-24. Per la datació de la Declaració de la Profecia de l'Ase, vegeu la meua recent edició de les *Profecies d'En Turmeda*, text n.º 27 d'aquest inventari, en *Estudis Universitaris Catalans*, vol. ix, p. 176, nota.

3. Arnau era mort en 1311. (MENÉNDEZ PELAYO, *Hist. de los Heter. esp.*, nova ed., iii, p. 220.)

Joachim et Cirilj et aliorum et dessiderasset scire illud quod jn eis legitur quod una infanta seu domjcella descenderet de ytalía et esset filia aquile et creditur quod sit ille lapis de quo Danjell loquitur eieci a regno suo et aliquos filios suos quj ab eo descensurj erant. Et prefatus rex illustris jn civjtate Illerde ubi tunc eramus mandaujt mjchi quod ego cum diligentia deberem videre jn hijs que audietur jnfra et cum tunc fecissem vnum paruum *Vademecum* contra et aduersus malos religiosos* cujus occasione dicti religiosi fere mjchi omnes aduersebantur et coram sumo pontifice me conabantur de heresi accusare et coniunctu (?) quorundam cardinalium domjnorum auditores curie romane fouebant dictos religiosos contra me hujusmodi. Timore ductus ne persecucionem paterer recursum habuj et refugium ad prefatum regem illustrum quj cum legisset librum magistri Johannis de Ruppe Cisa mandaujt mjchi quod dictum librum declararem. Ego enjm juxta votum suum declarauj librum predictum et njchilomjnus scripsi vnam cedulam, propria manu scriptam, quam dedj et tradidi jn manibus et posse dicti dominj Petrj, regis arragonum, jn qua cedula erant scripta multa et diuersa secreta que ventura sunt jn mundo et de proximo. Tamen de contento in dicta cedula njchil posuj in presenti declaracione.»

Acaba : «Et alius [papa] ei succedet et iste erjt jnbictus et plenus venenjs pestiferjs, alius filij perdicionjs quj illo modo stabit jn sede apostolica et jndigne occupabit ecclesiam Dey sicut lacijs descripsi jn libro vocato *Vade mecum* ubi fit mensio de religiosis malis, etc. Deo gratias.»

32. *Text català* : «Mestre arnau de Vilanoua. Prediccions, qui obiit ann. 1312.» Madrid, Reial Biblioteca, ms. II, ll. 1, ff. 35 r.-37 v.

La paraula «prediccions» i següents són en lletra del segle XVIII.

Comença : «Per diuerses scriptures e tractat e treballat yo arnau de vilanoua huy que comença [m]cc[c]lxxvij a requesta del molt alt senyor meu per la gracia de deu Rey de arago en pere anomenat hagues legit e legis alguns libres axi del abat johachim e de ciril e de molts altres que haguessen huberta alguna jntencio, per ço que ell estaua desigos de saber be... [vna] jnfanta que decendia de ytalía e fos filla de la agujla [es]perant esser aquella per ço que danyel deya exir de son regne o alguns fills seus que deujen d[e]s-cendre prega a mj dintre la ciutat de Leyda hon yo era...»

Acaba : f. 37 v. : «E mes auant car aqui est ab onrat ... ve[n]dra al]tre dels fills de [per]dicio qui falsament estara en la cadira apostolical e jndigne de bellesa real estara en loch de la sgleya de deu ja com altra vègada ho he dit en lo *Vademecum* dels religiosos.»

Segueix, després, amb lletra de la mateixa mà, aquest tros que falta en el text llatí:

«Molts dien hi entenen que antechrist deu exir de babilonja. Yo n'e feta gran disputa en la cort de nostre sant pare de qual babilonja. Senten e molts tenen que de babilonja la deserta. Yo dich e declarat e crech que de la sgleya car nos hauem babilonja la deserta hon no esta negu, hauem babilonja hon esta lo solda, ço es al cayre, e aqui no'y esta negun christia, e hauem Roma que vol dir babilonja, com babilonja no vulla dir

* Ni en la sentència condemnatòria de les obres d'Arnau, publicada per MENÉNDEZ PELAYO (*Hist. Heter.*, n. ed., III, p. cxxiii), ni en el ms. 3824 del Vaticà, que conté les seves obres llatines (FINKE, *Aus den Tagen Bonifaz*, VIII, p. cxvii ss.), hem vist cap obra que es tituli *Vademecum*. Segurament l'autor d'aquestes prediccions, amb aquest *Vademecum*, devia referir-se a la *Confessio Ylerdensis de spurcitiis pseudo religiosorum*. (Vegeu FINKE, op. cit., pp. cxxii i cxxiii.)

altra cosa sino loch o casa de fornycacio e de vanjtat e confusio axj com diu lo profeta ysayes que dauant iherusalem sera babilonja e com molts doctors diguen que antechrist no pasara sino en iherusalem a tant com nostre senyor ihesuchrist e dien verjtat mas no'u entenen, car nostre senyor deu en tot loch es e es en mjj de iherusalem car iherusalem significa la sgleya ço es lo poble christia e babilonja es roma hon diu axj:

«In predictis verbis danielis ut dixit Job describitur casus regnj cjcille et regnj francie et regnj ecclesie...»

Segueix un fragment del Compendi de la *Summa concordiae* de Joachim (vide n.º 6).

El ms. de la Reial Biblioteca que conté el text català és molt dolent. La tinta s'ha menjat el paper en molts trossos, que resulten avui d'impossible lectura. Demés, la còpia és pèssima, resultant intel·ligible en molts punts en què el text llatí resulta claríssim. Als dos textos els separen notables variants: el text català en certs indrets de l'obra és més amplificat i en altres més compendiat que el text llatí.

Aquestes prediccions degueren esser fetes per algun partidari recalitrant de Pere de Lluna, enemic del papa elegit a Constança. Ho donen a entendre les censures contra aquest papa i contra el rei d'Aragó que va negar l'obediència al veritable vicari de Jesucrist i va enviar delegats a Constança. Amb bastanta precisió cronològica va relatant el pseudo Arnau els esdeveniments ocorreguts a Europa des de 1407 a 1420 — elecció de Lluís II d'Anjou per rei de Nàpols i Jerusalem, Concili de Pisa, adveniment a Aragó del Casal d'Antequera, proclamació de l'emperador Segimon, reunió del Concili de Constança i elecció de Martí V, a qui apostrofa durament, etc. — Referint-se a la història aragonesa diu que serà nomenat rei d'Aragó Ferran, corn onzè de Daniel, a qui succeirà Alfons, qui enviarà com a procurador seu al concili de Constança al comte de Cardona.¹ Parla del viatge d'Alfons IV a Sicília i de les seves guerres amb Lluís III d'Anjou, nét de Joan I,² per la successió a la corona de Nàpols. A partir de 1420 la cronologia d'aquesta obra és fantàstica. Entre 1424 i 1430 anuncia la mort de Segimon;³ del papa Martí I diu que morirà set anys després de la seva proclamació,⁴ o sigui en 1424. Per l'any 1427 havia d'haver-hi gran confusió a Roma i havien de fer aliança Alfons d'Aragó i Lluís d'Anjou. Aquestes prediccions també parlen d'un príncep de les parts d'Occident, nat en una illa, el nom del qual serà de força fèrria, el qui es creia que amb ses pròpies mans donaria mort a Segimon. Per tot això pot datar-se la composició d'aquesta obra a l'entorn de 1420.

Acaba profetitzant un evangelical pastor, nomenat Pere, el qual ha de beneir dos prínceps, un de França i un d'Aragó, suportadors de tribulacions en ajuda del veritable papa. Mort aquest pontífex, vindrà un fill de perdició.

1. Alfons el Magnànim va enviar per ambaixadors al Concili de Constança a Joan Ramon Folch, comte de Cardona; fra Antoni Caixal, de l'Ordre de la Mercè; Ramon Xammar, Sperandeu Cardona, Felip de Malla, Gonçal Garcia de Santa Maria i Miquel Naves. (ZURITA, III, 127 v.)

2. Aquest príncep era fill de la infanta Violant d'Aragó, filla de Joan I i de Violant de Bar. Per tant, era bisnét de Pere III igual que Alfons IV.

3. Va morir en 1437.

4. Va morir en 1431.

XIV. — PROFECIA DE JOAN DE BUR SOBRE ALFONS IV

33. Barcelona Bibl. Univ., ms. 21-2-13.

«Jhesus Maria salvens Amen. Trenslet de vn tractat fet en l'any mccccxii per frare Joan de bur del orde de la terça regla, natural cathala de la Spluga de Francoli, del que li dix frare Tedeu, ermita egeptia del que se havia a seguir en Spanya e de la reparacio del mon ans del adueniment del fill de perdicio. Comensa lo prolech.»

Incipit : «Anant lo sant viatge de la casa sancta de Hierusalem per ma deuotio, si passi per diuerses partides ab destent per ma fortuna, per arribar en loch que'm pogues embarcar e hauer pas per complir ma deuotio...»

Explicit : «Mas vull sapiau aquest princep rey e señor ferreus li podeu be applicar entre los altres cognoms purna de Spanya occidental, axi com en altres passos he dit, per la qual se ensendra grandissim foch comburatiu, los fets del mon mundant muntara ves aquilon resolutiu e en fum tornant les coses vniuersament que seran contra la sancta ley chrestiana; per quant los persuados (sic) per lo regnat foll de perdicio en gran culpa lur perprenen pena en los quj ab gran fermetat e constancia abreçaran en tots temps la vera creu e seguint la sancta fe chatolica essent axalçats remunten en diuersos graus de gloria.»

La profecia ocupa cinc folis de les guardes del ms. La lletra és de principis del segle xvi. Anuncia la unió de Castella i Aragó en una infanta i un rei, qui és el corn onzè de la profecia de Daniel, descendent del rei Pere d'Aragó, el qual ha d'imposar novament la disciplina a la clerecia depravada abans de la vinguda d'Antecrist. Aquest rei anirà a les parts de Grècia. Son fill serà liberal, farà una expedició a Cartaina, combatrà els genovesos «que axí com a heretges an esser punits per aquest princep», i s'acolliran sots la seva protecció els florentins i els venecians, esdevenint el turc tributari d'ell. El nom d'aquest princep «no serà aspre ni agra, mas gracios e de gracia, servant tots sos actes en sobirana virtut, en si comprenent dos dessendencies procehides de una substancia, la qual refletxera en un subjecte, lo qual sera ell».

Clarament es veu que aquest infant és Alfons IV el Magnànim, fill de Ferran d'Antequera i Elionor de Castella. La unió de Castella i Aragó és pressentida en aquesta obra abans d'acomplir-se. Per la idea d'una expedició a Orient, vide pàg. 33, nota.

XV. — EXPLICACIÓ D'ALGUNS SECRETS DE L'ESCRITURA

34. Ms. de Carpentras, n.º 336, ff. 116-153.

Comença l'autor amb una dedicatòria a la seva mare i ens diu que va començar la seva obra en m.ccccxlviii, a 6 de novembre; l'autor amaga el seu nom, però manifesta que és religiós. L'estil d'aquesta obra és molt retòrica: parla principalment de les guerres d'Alfons IV, l'«onze vespertilio» fill de l'àguila, a Itàlia «lo qual fou pres sens colp ni nafra per los genovesos e mes en mans del duch de Milà». Aquest rei estarà en «magnificencia e exalcitut... per lo conqueriment que haura fet de tota Italia». Satanàs, en 1427, reuneix els dimonis per veure de recobrar l'antiga senyoria, cada dimoni fa un extens discurs (ff. 127-130 v.) i acorden engendrar l'Antecrist d'un frare menor i

d'una monja en 1446, el qual es dirà *Ludovicus*, segons Arnau de Vilanova. En temps d'aquest rei onzè hi haurà la persecució eclesiàstica contra els corromputs sacerdots i es convertirà a la fe l'Egipte. Aquest rei és el veritable Antecrist místic i deixarà òrfena la seva terra en 1475 «a x mesos de l'any». Vindran després grans tribulacions, «perque los derrers dies se acostaran, vindran de part de tremuntana molta innumerable gent per voler conquistar e posseir (f. 137 v.) lo realme d'Aragó e al entrant de Rocello sera gran batalla e affusio de sanch». Relata tot seguit el regne d'Antecrist i les seves obres, la vinguda i suplici d'Elies i Enoch, la mort d'Antecrist, la vinguda de l'Església universal, les senyals del judici, segons sant Jeroni, i el judici final amb què s'acaba el tractat.

f. 153 v. *Acaba* : «Que per merits de la sua sagrada passio en aquella [s'entén la glòria] tots puscam habitar perpetualment *per infinita secula seculorum*, amen.»

XVI. — VERSOS PROFÈTICS SOBRE LA CASA D'ANTEQUERA

35. Ms. de Carpentras, n.º 336, ff. 153 v.-155.

No porten títol.

<i>Comencen:</i>	«D'un temps ença tinch gran spant quant més va me diu lo cor que tost e pres sera dolor a tota gent sens duptar...»
<i>Acaba:</i>	«Per cert aço luny no sera sens molt trigar la magestat vendrà fort pres Deu incarnat e cascu davant (?) lo seu loguer e lur just preu segons requer: als peccadors loch infernal, als salvats goig eternal. de que alla tots habitarem ab Jhesuchrist qui loarem e la humil verge d'honor qui dels angels es pura flor. Deo gracias.»

Diu que hi hauran grans trastorns i que serà sentit per tothom el poder de l'onzè rei. En aquests versos no hi ha cap indicació per a poder datar-los, però contenen algun tòpic característic de les profecies de la Casa d'Antequera.

XVII. — ALTRA PROFECIA ANÒNIMA EN VERS

36. Bibl. de Catalunya, ms. 490, f. 102 r.

<i>Comença:</i>	«Sapiats, senyer en Ricard sens alguna duptança que'l molt alt Rey e honrat
-----------------	---

Acaba:

del dret tindrà la balança,
 e sera la seu vsança
 dels mals fets punjio
 e als bons defensio
 ell farra ab la seu lança.»
 «Aci, senyer en Ricard, fas ffi
 de la meu loquença,
 clarament vos ay posat
 ço que mostra la meu sciència.
 Matets vostra diligença
 aquest fet secret tenjr,
 si no·u fets, sens mentir,
 guonyarets mal volença.
 Deo gratias.»

L'estrofa té aquesta estructura : *ABABCDDC*. L'obra consta de 205 versos. Alguns trets convenen al regnat de Joan II, com la llarga vida del rei en la que s'insisteix per dues vegades, dient que ha de morir de mort natural i la seva entrada pacífica en els regnes

«e a pres com a leho
 mantendra la senyoria». (Versos 19-20)

Hi hauran grans revoltes en el comtat de Barcelona, i el rei protegirà als petits més que als poderosos. Aquesta profecia conté coses inexplicables, com el foc d'Anglaterra,* l'escampament de sang a Andalusia, etc.

XVIII. — LUCIDARI

37. Bibl. de Cat., ms. 490, f. 104 r. (*D'*)

Comença:

«En nom de la sancta Trinjtat
 e en fauor de la fell christiandat
 vul fer aquest dictat
 per lo senyor rey en Ferrando na son preguat
 la qual me vol dir esser manat
 dient-ma en axi...»

Acaba:

«Per avant no vul pus dir
 car mon trenslat es fet e complit
 en l'any de la nativitat de nostro senyor Jhesu Christ
 mccccxv a xiiii del mes de novembre.»

* En 1413 Antoni de Lluna i Garcia de Sese concertaren una aliança entre Orthomar, duc de Clarença, i Eduard, comte de York, i el comte d'Urgell per ajudar-lo contra Ferran d'Antequera (ZURITA, *Anales*, III, p. 82). Però, per aquesta coincidència, no es pot avançar tant la data de la profecia, car aquesta recorda la guerra del comte d'Urgell (vers 67) i la qüestió del Cisma (177-78) com fets consumats ja fa temps. Pels trets indicats i per alguns altres suposem aquesta obra del temps del rei Joan II.

38. Bibl. de Catal., ms. 485, ff. 301 v.-305 r. (*D*).

f. 301 v. «Profecia treta del apocalipsy per los fils de don fferrando Rey de arago comensant en la manera següent:

En nom de la sancta trinitat...
Lo qual me vol dir ell manant
dient-me en axi...»

f. 305 r. *Acaba*:

«E per avant no vul mes dir
car mon trebal es fet e conplit
en l'any de la natiujtat de nostre senyor mccccxv
a xiiii de nohembre
Lucidarj.»

La còpia de *D'* és pitjor que la de *D*, procedeix, però, d'un ms. millor que el que serveix de base a aquest darrer, com es veu per la fidelitat en les dates. Aquesta obra és posterior a la mort de Joan II, car parla de son successor Ferran el Catòlic. La cronologia dels fets que relata és bastant exacta. Parla dels fills de Ferran d'Antequera. Alfons, fill major, anirà a Itàlia abans dels vint-i-sis anys,¹ en una expedició el faran presoner i es combatrà amb la flor de lis. El segon fill Joan succeirà a son germà cap a l'any 1460, al principi governarà en pau, però després se li sublevaren els regnes i serà succeït per son fill Ferran després de 1477. Els francesos l'enganyaran.² Enric III, fill de Ferran d'Antequera, morirà en batalla prop de l'any cinquanta.³ El fill menor, D. Pere, anirà a Itàlia i morirà desastrosament.⁴

XIX. — PROFECIA DE LA CASA D'ANTEQUERA

39. Bibl. de Cat., ms. 485, f. 301 r.

Comença: «Propter peccata Regum et populy sucesio per llineam rectam masculjnam auferetur a domo aragonum et succedet quidam infans castelle per lineam femenjnam quj plures filios huic Regno affert.»

Acaba: «Dum ferdinandus fuerit aragonje datus is verus rex factus tam se quam nomine dicty lilya vir fortis propijse vel'let ab ortis. Rex cadet et uulgu milicia francie clericus (?) ferro fame scitj faustu cunta perjbunt.»

Aquesta breu ficció conté una ràpida enumeració dels tres primers fills de Ferran d'Antequera i es fixa en el successor del segon fill d'aquest rei, Ferran el Catòlic, qui hu-

1. Quant per primera vegada Alfons IV, en 1420, va anar a Sardenya tenia prop de vint-i-sis anys. Havia nascut en 1394. El ms. 485 diu que això serà als vint-i-tres anys. Com es veu, aquesta versió és equivocada.

2. Joan II va succeir a son germà en 1458. En 1462 es varen aixecar els catalans contra ell, acabant-se aquesta guerra en 1472. En 1473 va trencar-se l'aliança concertada amb el rei de França en 1462, quant la guerra de Catalunya, a causa de la retenció il·legal que del Rosselló feia el monarca francès. En 19 de gener de 1479 va morir Joan II.

3. Aquest príncep va morir en 1445 a conseqüència de les ferides rebudes en la batalla d'Olmedo contra D. Alvar de Luna.

4. Va morir en 17 d'octubre de 1438 en el setge de Nàpols.

miliarà la casa de França i a tres reis d'aquest llinatge i conquerirà terra santa. En aquesta obra hi ha intercalats uns versos de la composició n.º 2 d'aquest inventari:

«Castrum turris et agiulo (sic) el vulpis anglicana...»

XX. — PROFECIES DE FERRAN EL CATÒLIC*

40. Bibl. de Cat., ms. 490, f. 104 v.

Comença:	«Escriure vul lo gran burbul quj's deu segujr apres la mort del rey molt fort per quj bressat sera lascat de molts barrons...»
Acaba:	35 «Perque del vel exira un fill quj sens perill governara aquest pendra 40 la casa sancta e lo solda subjech sera lo mon en hu ab ferro cru, 45 apres vendra sell qui serra maluat propheta.»

L'obra consta de 47 versos de 4 síl·labes apariats. Els versos 3, 29, 34, 40 i 47 no rimen amb cap. Creiem que aquesta obra es refereix a Ferran el Catòlic pels versos finals i pels diversos tòpics que conté comuns a les profecies de Ferran II.

41. *Versos llatins sobre Ferran el Catòlic*. Bibl. de Cat., ms. 246, f. 11 r.

«Cum fernandus fuerit aragonie datus
bis factus tam re quam nomine dictus...»

* Dóna idea de com s'interpretaven les nombroses profecies corrents en el s. xv, la dedicatòria del *Derecho militar* de Pere Azamar a Ferran el Catòlic, en la qual són aplicades a aquest rei bona part de les profecies divulgades en l'Edat mitjana: Joachim, Merli, Rocatallada, Caramerlino «mor», Johan Andreu,¹ fra Simó,² ermità de Lampoza, i altres que no anomena, però dels quals n'extreu prediccions de les més divulgades (Vegeu MOREL-FATIO, *Romania*, xi, 338-41. Vegin-se, també, els versos 10-18, 181-89 del *Poema Barceloní* que publica el Sr. MOREL-FATIO).

¹ No coneixem aquest personatge. Tampoc l'identifica Morel-Fatio en *Romania*, xi, p. 340.

² MOREL-FATIO, l. c., insinua la idea de si aquest personatge era el jurisconsult bolonyès del s. xiv.

Són cinc versos sense res de particular. Sembla que prediguin desgràcies a França i a l'Església.

En l'altre corondell del ms. hi ha unes enigmàtiques paraules que potser tinguin conexió amb el n.º 1: «*Petrus de Rocacisa. Natus sub cauernis herculis cuius nomen Petra constancie dabit, recuperabit regnum Aragonie sed non cum viribus suis.*»

42. «*Extracta de diversis scripturis diversorum antiquorum de Ferdinando Rege yspanie et de agendis per eum in futurum, 1469.*»¹

Comença: «Propter connubium Seculorum rex cito princeps
Factus castelle plurima regna feret
Etatemque supra juvenis, qui estrenuus armis
Regnabit, justus, fortis et intrepidus...»

Acaba: «Sanctusque pastor eritque novus
Cumque duodenos quater hic jam fecerit annos,
Milleque quingentos Christus in orbe dabit
Ffata quieta gerent pacem tunc micus enim
Et requiem populis secula tuta dabunt
Post habitamque syon sacrum dominique sepulcrum
Rex Fferdinandus lumina claudet ibi.»

Aquest elogi calurós de Ferran II es troba en un full de pergami que fa de guarda a la coberta posterior d'un incunable de la Biblioteca episcopal de Vich, titulat *Prima pars historialis venerabilis domini Antonini*.

MANUSCRITS QUE CONTENEN PROFECIES

1. Biblioteca de Catalunya, ms. 246² (n.º 1 i 41).
2. Madrid: Biblioteca Nacional, n.º 6972 (antiga sign. S. 247)³ (n.º 2 i 5).
3. Barcelona: Biblioteca del Palau, ms. xv⁴ (n.º 14 i 16).
4. Carpentras: Biblioteca Municipal, n.º 336⁵ (n.º 7, 8, 9, 10, 22, 26, 28, 29, 34 i 35).
5. Arxiu del Vaticà, armari *De Schismate*, vol. xvii⁶ (n.º 11, 12 i 13).

1 Aquesta profecia ha estat publicada en el *Bulletí del Centre Excursionista de Vich*, 1 (1912-14), pàgines 154-155, sota l'inicial de l'editor G[udiol]. Les indicacions que sobre el ms. donem les hem trobat en aquesta edició.

2. Conté, demés, unes genealogies dels comtes de Barcelona, unes altres dels reis de França i una *Genealogia regum Nauarre et Aragonie*, per JAUME DOMÈNECH, a petició de l'infant Joan, regnant encara Pere el Cerimoniós.

3. 259 x 204. Ms. en pergami, amb miniatures en colors, 50 folis a dos corondells i lletra del s. xiv, l'espai per les lletres capitals s'ha deixat en blanc, calderons verds i vermells i rellegadura en pergami. En el f. 50 r., últim del text, una miniatura de tota la plana representant el judici final. En la part superior, en lletra vermella: «*Judicium sedit et libri aperti sunt.*» En la part inferior, en tinta negra: «*Explicit sumula seu breuiloquium super concordia nouj et ueteris testamenti.*»

4. Pel seu contingut vegeu IGNASI CASANOVAS en *Revista de Bibliografia Catalana*, vi (1912), p. 38.

5. Vegeu JORDI RUBIÓ, *Estudis Universitaris Catalans*, vii, p. 13.

6. Vegeu p. 31, nota 1.

6. Madrid : Reial Biblioteca, II, ll. 1^a (n.º 4, 15, 32).
 7. Biblioteca de l'Escorial, ms. N-1-13^a (n.º 25).
 8. Universitat de Catània, ms. Vent. 92^a (n.º 24).
 9. Biblioteca Universitària de Barcelona, ms. 21-2-13^a (n.º 33).
 10. Biblioteca de Catalunya, ms. 485^s (n.º 26, 38, 39).
 11. Biblioteca de Catalunya, ms. 490^s (n.º 3, 23, 27, 30, 31, 36, 37, 40).
- S'han perdut els textos n.º 17 i 18.
Descoïnexem la signatura dels mss. on es troben els textos n.º 20, 21, 41.

1. Vegeu MASSÓ TORRENTS, *Manuscritos catalanes de la Biblioteca de S. M.*, ps. 34-37.

Precedeix a les profecies un prefaci castellà, molt incorrecte i, segons sembla, copiat per un escriptor català, en el qual es parla d'unes profecies per l'any 1500 fetes per un frare de l'ordre dominicana, pel prior de Sant Esteve de Salamanca.

2. Conté, demés, el *Libro de las generaciones*, traducció navarresa, refosa en alguns indrets, del *Livro dos Linhagens* del comte Pere de Barcellos, i la *Crònica de Sant Joan de la Penya*, en aragonès, amb una traducció intercalada de la *Crònica* de Desclot, juntament amb diferents obres del marquès de Santillana, Joan de Mena i Diego de Valera.

3. Vegeu RAIMONDI, *Archivio storico per la Sicilia orientale*, XI, ps. 231-58.

4. El mateix ms. conté una Crònica universal en català, des del principi del món fins Alfons IV, no esmentada pel Sr. MASSÓ TORRENTS en *Historiografia catalana*. Tampoc pot relacionar-se amb el n.º 121 del *Catalogue de mss. espagnols* de MOREL-FATIO.

5. Vegeu BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA, III, p. 34.

6. *Id.*, *id.*, III, p. 35.